

מסורת הש"ס

6) שנת קה: (ומספחה פ"צ), 3) (ומשמע ליה להש"ס דמיירי אפי' בלית כשר כ"ח חוס' בשנת שס ד"ה דתניא), 4) (בש"י ליתא), 5) (ומנחות לב: ע"ש), 6) (ז"ל רב חסדא), 7) (ב"ק לב: ז"ב כב.), 8) (ז"ל לרז), 9) (ז"ל ה'), 10) דכל הדר בל"י שרי בלא עון, 11) וישעיה לג., 12) ומגן אף על הממסר ת"ל וכפר אדמתו עמו עיין בילקוט חלק 3 טוף רמז מתלב וצ"י בפסח"י לא גרס כדליתא במתנות והסוף וז"י וישיב בלחץ בלא לקבוע ע"ש, 13) ועיין שם בתוס' ד"ה אסור לישן, 14) (טוף בלאיס ובמתנות פ"י"ב,

הגהות הב"ח

6) גמ' ומשמע ליה קמיה. כ"ח פירוש הייתי משמש לפניו:

גיליון הש"ס

גמ' מילתא דלריביה לא מ"ל און ניקוב כג"ל עיין בגמ' קמח דף י"ח ע"א מד"ה בלא שביטו:

מוסף רש"י

וכפ כדא אארעא. כפה כד על הלחץ, ואותיב ספר תורה עילוייה. ויכח ס"ח עני, לפי שהיה ס"ח מונח עליו, ראש וזיה רלוט לשב על המטה (ומנחות דכ:). טפח ליה אבוח בסנדליה. הכהו על סנדלו, ל"א צעב בסנדלו (ב"ק כב:). ואי הכהו על סנדלו במקל דרך שחוק, כשם שמכין למי שאינו משוכ (ב"ב כב.).

רבינו חננאל

ואמר ר' ירמיה, ובלבד הראויין להתאבל. אוקימנא למתני, באדם שאינו חכם, ולא כשר, ולא היה עומד שם בשעת יציאת נשמה. אבל בחכם ובכשר חייב לעולם אפי"פ שלא היה שם. דתניא, חכם שמת הכל חייביין עליו בקרוביו, הכל קורעין הכל חולצין והכל מברין והכל עומדין ברחבה. ואי אדם כשר הוא אפי"פ שאינו חכם חייב, דתניא, מפני מה בניו ובנותיו של אדם מתים כשהן קטנים, מפני שלא בכה והתאבל על אדם כשר, שכל הבוכה והמתאבל על אדם כשר, מוחלין לו על כל עונותיו. ואי עומד על המת בשעת יציאת נשמה חייב, דתניא, ר' שמעון בן אלעזר אומר העומד על אדם בשעת יציאת נשמה חייב לקרוע, למה זה דומה לספר תורה שנשרף, שחייב לקרוע. כי נח נפשיה דרב ספרא לא קרעו רבנן עליה, אמרו לא גמרינן מיניה, אמר

להו אבבי מי תניא הרב שמת, חכם שמת תניא, ועוד שמעתיה בפומן כל יומא בבי מדרשא, סבור מאי דהוה הוה, אמר להו אבבי תניא חכם [כל זמן שעוסקין בהספד חייבין לקרוע סבור למיקרע לאלתר אמר להו אבבי תניא חכם] כבודו בהספד. כי נח נפשיה דרב הונא סבור לאחותי ספר תורה אפורייה, אפי' להו מילתא דבחייה לא סבירא ליה כו'. לא הוה נפיק פורייה לבבא, סבור לשלשוניה כו'. ואסיקנא, חכם כבודו להוציא דרך פתחים ולא דרך גתות, וכבודו במטה ראשונה ולא במטה למטה, שנאמר וירכיבו את ארון האלהים על (ה)עגלה חדשה, סתור להו לבבי

גמ' לספר תורה. דתורה קרויה נר שנאמר (משלי ו') כי נר מנורה ותורה אור ונשמה נקראת נר דכתיב (שם כ') נר ה' אלהים נשמת אדם: **שמעפסיה צפומין**. והוי כמאן דגמרינן מיניה: **מאי דהוה הוה**. הואיל דלא קרעו בשעת מיתה תו לא קרעי: **למקרע לאלתר**.

כלל הספד: **לואוטוי ס"ס אפורייה**.

ולומר קיים זה מה שכתוב בזה: **לא הוה נפיק פוריא מזבא**. דזוטנר הוה צבא: **מפוריא לפוריא**. לתמו במטה אחריתא קטנה שתלא דרך הפתח: **אל עגלה חדשה**. אותה עגלה ששיגרוהו פלשמים בה ובאותה עגלה הביאו דוד מבית אבינדב לעיר דוד: **פרוס צבא**. שצרו הפתח והרמיצוהו: **צבל גרמה לו**. שאין שכינה שורה בחוץ לארץ: **טפח ליה אבוח**. רב חסדא בסנדלא שטפס לו לרב נחמן על סנדלו כלשם שזוגע על רגל חצירו כחשאי כדי שלא ישמעו העומדים סביב מטמו דרב הונא. ע"א הכהו בסנדלו: **לא סטרוד עלמא**. לא מטרס בקושיית: **שהיה כנר**. כלומר הוה שעמא הוה ולא יומר. ויש אומרים שהיה כנר בצרף ישראל ששרתה עליו רוח הקודש: **כי אסקוס להסס**. לארץ ישראל לקיוצו שכל הנקבר שם נקבר בלא חטא^(א) שנאמר העם היושב בה נשוא עון^(ב) כדליתא צככותות (דף ק"א).^(ג) **לדלוי רישין**. דלדס חשוז היה והוה לן צושת לדלוי רישין: **ואסי להכא**. דסצורין שהוה חי: **שלדו**. גופו קיימת יולאין: **לא סיימוה קמיה**. דשלדו הוה קיימת: **רב הונא ריבץ תורה**. כדלמרי' פרכ שני דיניי גזירות (כמוצות דף ק:). כי קיימי רצנן מקמיה ומנפאי גלמימיהו מכסי ליה ליומא בצצקא: **רבי חייל ריבץ תורה**. כדלמרינן צבצא מליעא (דף פה:). אלא עבדי ליה לתורה דלא תשתכח מישראל: **מאן מעייל ליה**. מי ילך להכניסו לקצורה אלל רבי חייל: **איספהיכא ליה רלוועה דספילין**. השחור צפנים דרלוועה שמורה נראה בחוץ הלכה למשה מסיני: **איבעית**. נצעת ונפחד: **וקפיה לארונא**. דרב הונא לקמיה עמודא דנורא דלא ליזקיה: כי

לא נפוק איכא דאמרי רבי אילא נפק ר' חנינא לא נפק דנפק מאי טעמיה דתניא ארון העובר ממקום למקום עליו ברכת אבליים ותנחומי אבליים דלא נפק מאי טעמא דתניא ארון העובר ממקום למקום אין עומדין עליו בשורה ואין אומרים עליו ברכת אבליים ותנחומי אבליים קשיין אהדדי לא קשיא כאן י ששלדו קיימת כאן בשאין שלדו קיימת ורב הונא שלדו קיימת הוה דלא נפק לא סיימוה קמיה אמרי היכא נינחיה רב הונא ריבץ תורה בישראל ור' חייל ריבץ תורה בישראל הוה מאן מעייל ליה אמר להו רב חגא אנא מעיילנא ליה דאוקמתיה לתלמודאי כי הוינא בר תמני סרי שנין ולא חזי לי קרי (6) ומשמע ליה קמיה וידעי בעובדיה דיומא חד אתהפיכא ליה רצועה דתפלין וייתיב עלה ארבעין תעניתא עייליה הוה גני יהודה מימיניה דאבוח וחזקיה משמאליה אמר ליה יהודה לחזקיה קום מדוכתיך דלאו אורח ארעא דקאים רב הונא בהדי דקאים קם בהדיה עמודא דנורא חזויה רב חגא איבעית זקפיה לארוניה ונפק אתא והאי דלא איענש ענש משום דוקפיה לארוניה דרב הונא כי נח נפשיה דרב חסדא סבור לאותובי ספר תורה אפורייה אמר להו ר' יצחק * מילתא דלריביה לא סבירא ליה אנן ניקום נעביד ליה סבור דלא למישלל קרעייהו אמר להו ר' יצחק בר אממי * חכם כיון שהחזירו פניהם מאחורי המטה שוללין כי נח נפשי' דרבה בר הונא ורב המנונא אסקינהו להתם כי

אנא מעיילנא, דאוקמתיה לתלמודא כד הוינא בר תמני סרי, ולא חזי לי קרי, ומשמע לי קמיה, וידענא עובדיה, יומא חד איתפיכא רצועא דתפילה ויתיב בתעניתא. עייליה גבי יהודה בריה מימיניה וחזקיה משמאליה, אמר ליה יהודה לחזקיה, קום מדוכתיך דלאו אורח ארעא דקאי רב הונא אבאי, בהדיה דקס, קם בהדיה עמודא דנורא, חזויה רב חגא, איבעית, זקף לארוניה [ד]רב הונא נתקפ, והא דלא מיענש דבי ריש גלותא משום דוקף ארוניה דרב הונא, כלומר זכותו מגיעה עליהם שהוא מדבי ריש גלותא.

ואלו מגלחין פרק שלישי מועד קטן

בה.

וכף כדא אארעא ואנח עליה ספר תורה. ונראהדלפילוהספר תורה מונח בגבזה ממנו לא שרי מדלל אומצוה לספר תורה בגבזה ממנו וכן פירשמי בזמנחות צפרק הקומץ רבה (דף צג:)^(א) ושם הארכתי:

ורבי חייל ריבץ תורה וכו'.והקשה בתוספות הרצ דמשמע בירושלמי^(ב) שרצ הונא מת קודם רבי חייל דלמר ליה לרבי חייל ארונו צא והכל משמע שרבי חייל מת קודם רצ הונא וגראה לי דרב הונא אחר היה ואותו צמימי רבי חייל אין זה רצ הונא תלמידו דרב ע"כ ומיהו קשה בירושלמי קאמר צעוצדא דהכא רצ הונא ריש גלותא ולפי הענין של הירושלמי היה משמע דוקפיה ר' חגא לארוניה דרב הונא כדי שלא יהא יושב אלל הגדיקים והכי איתא צפי רבינו חננאל דרב הונא ריש גלותא: **חכם כיון שהחזיר פניו**. פירושחכם שמת כיון שהחזיר פניו אותו שקרע וגרסינן אפילו חכם שקרע על החכם כיון שהחזיר פניו שולל לאלתר דמשום כבודו של חכם הקורע המירו דגנאי הוא ללאת צבגד קרוע ולא נהיר: **שפטו**

ספרא לא קרעו רבנן עליה אמרי לא גמרינן מיניה אמר להו אבבי מי תניא הרב שמת חכם שמת תניא ועוד כל יומא שמעתתיה בפומין בבי מדרשא סבור מה דהוה הוה אמר להו אבבי תנינא חכם כל זמן שעוסקין בהספד חייבין לקרוע סבור למיקרע לאלתר אמר להו אבבי תניא * חכם כבודו בהספידו כי נח נפשיה דרב הונא סבור לאותובי ספר תורה אפורייה אמר להו רב חסדא * מילתא דבחייה לא סבירא ליה השתא ליקום^(א) (ליה) ליעבד ליה דאמר רב תחילאפ^(ב) אנא חזיתיה לרב הונא דבעי למיתב אפוריי' והוה מנח ספר תורה עליה וכף כדא אארעא ואותיב ספר תורה עילוייה אלמא קסבר * אסור לישב על גבי מטה שספר תורה מונח עליה לא הוה נפיק פוריא מבבא סבור לשלשולי דרך גגין אמר להו רב חסדא הא גמירנא מיניה * חכם כבודו דרך פתח סבור לאשנווי מפוריא לפוריא אמר להו רב חסדא הכי גמירנא מיניה * חכם כבודו במטה ראשונה דאמר רב יהודה אמר רב מגין לחכם שכבודו במטה ראשונה שנאמר^(א) וירכיבו את ארון האלהים אל עגלה חדשה פרום בבא ואפקוה פתח עליה רבי אבא ראווי היה רבינו שתשרה עליו שכינה אלא שבבל גרמה ליה מתיב רב נחמן בר * חסדא ואמרי לה רב חנן בר חסדא^(ב) היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים^(ג) טפח ליה אבוח בסנדליה א"ל לאו אמינא לך לא תיטרוד עלמא מאי היה שהיה כבר כי אסקוה להתם אמרו ליה לר' אמי ולר' אסי רב הונא אתי אמרו כי הוינן התם לא הוה לן לדלויי רישין מיניה השתא אתינן הכא אתא בתרין אמרו^(ד) (ליה) ארונו בא ר' אמי ור' אסי נפוק ר' אילא ור' חנינא

לא נפוק איכא דאמרי רבי אילא נפק ר' חנינא לא נפק דנפק מאי טעמיה דתניא ארון העובר ממקום למקום עליו ברכת אבליים ותנחומי אבליים קשיין אהדדי לא קשיא כאן י ששלדו קיימת כאן בשאין שלדו קיימת ורב הונא שלדו קיימת הוה דלא נפק לא סיימוה קמיה אמרי היכא נינחיה רב הונא ריבץ תורה בישראל ור' חייל ריבץ תורה בישראל הוה מאן מעייל ליה אמר להו רב חגא אנא מעיילנא ליה דאוקמתיה לתלמודאי כי הוינא בר תמני סרי שנין ולא חזי לי קרי (6) ומשמע ליה קמיה וידעי בעובדיה דיומא חד אתהפיכא ליה רצועה דתפלין וייתיב עלה ארבעין תעניתא עייליה הוה גני יהודה מימיניה דאבוח וחזקיה משמאליה אמר ליה יהודה לחזקיה קום מדוכתיך דלאו אורח ארעא דקאים רב הונא בהדי דקאים קם בהדיה עמודא דנורא חזויה רב חגא איבעית זקפיה לארוניה ונפק אתא והאי דלא איענש ענש משום דוקפיה לארוניה דרב הונא כי נח נפשיה דרב חסדא סבור לאותובי ספר תורה אפורייה אמר להו ר' יצחק * מילתא דלריביה לא סבירא ליה אנן ניקום נעביד ליה סבור דלא למישלל קרעייהו אמר להו ר' יצחק בר אממי * חכם כיון שהחזירו פניהם מאחורי המטה שוללין כי נח נפשי' דרבה בר הונא ורב המנונא אסקינהו להתם כי

אנא מעיילנא, דאוקמתיה לתלמודא כד הוינא בר תמני סרי, ולא חזי לי קרי, ומשמע לי קמיה, וידענא עובדיה, יומא חד איתפיכא רצועא דתפילה ויתיב בתעניתא. עייליה גבי יהודה בריה מימיניה וחזקיה משמאליה, אמר ליה יהודה לחזקיה, קום מדוכתיך דלאו אורח ארעא דקאי רב הונא אבאי, בהדיה דקס, קם בהדיה עמודא דנורא, חזויה רב חגא, איבעית, זקף לארוניה [ד]רב הונא נתקפ, והא דלא מיענש דבי ריש גלותא משום דוקף ארוניה דרב הונא, כלומר זכותו מגיעה עליהם שהוא מדבי ריש גלותא.

קעד א ב מיי פ"ט מהל' אלל הל' יא סמג עשין 3 טוש"ע י"ד ס"י שם סעי' ז:

קעה ג מיי שם טוש"ע שם סעיף ח': קעו ד מיי פ"יא שם הלכה 3 טוש"ע י"ד ס"י תא סעיף ד וטוש"ע א"ח ס"י מקמו סעי' טו: קעו ה ו מיי שם פ"ט הל' יא ופ"י"ב הל' 3 טוש"ע י"ד ס"י שם סעיף ז:

קעה ז מיי שם פ"ט הלכה יא טוש"ע שם סעי' ה: קעט ח מיי שם הל' 3 טוש"ע שם סעי' לו: קפ ט מיי שם הל' יג טוש"ע שם סעי' ז: **קפא י מיי פ"י"ב שם** הלכה 3 טוש"ע שם סעיף ס"י שגט סעי' 3:

קפב ב מיי פ"י מהל' תפילין הלכה ו טוש"ע שם ס"י רפח סעיף ז:

קפג ל מ מיי פ"י"ב מהל' אלל הל' ג טוש"ע שם יג שגט סעי' ג: **קפד ז מיי שם הלכה ז** סמג עשין מד"ס 3 טוש"ע שם שמה סעיף ח:

קפה ס מיי שם פ"ט הלכה יב טוש"ע שם ס"י שם סעיף ח':

תורה אור השלם

1. וַיִּכְרְבוּ אֶת אֶרְוֹן וְהָאֱלֹהִים אֵל עֲגֻלָּה חֲרָשָׁה וַיִּשְׁאֲרוּ מִבֵּית אֲבִיקָדָב אֲשֶׁר בְּגִבְעָה וַיָּצֵאוּ וְאֲחִיו בְּנֵי אֲבִיקָדָב נִהְגִּים אֶת הָעֲגֻלָּה שְׂמוּאֵל ב' ו ג ח יִדְּשָׁה:
2. יְהִי יְהִי דָבָר יְיָ אֱלֹ יִחְזָקֵאל בֶּן בִּזְיָי הַכֹּהֵן בְּאֶרֶץ כְּשָׁדִים עַל נֶהֱר כָּבֵד וְתִהְיֶה עֲלָיו שָׁם יד יִחְזָקֵאל א ג

רבינו חננאל (המשך) ואפקוה. פתח עליה ההוא ספדנא, ראוי היה רבינו שחשוריה עליו שכינה אלא שבבל גרמה לו. והאי דכתיב, היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים על נהר כנר, מאי היה היה שכבר הוה. תניא ארון העובר ממקום למקום. עומדין עליו בשורה ואומריין עליו ברכת אבליים ותנחומי אבליים, אוקימנא בששלדו קיימת, אבל אין שלדו קיימת לא. יירושלמי בתחלת משקין תני ליקוטי עצמות אין אומרים עליהן קינים ונהי ולא ברכת אבליים ולא תנחומי אבליים, ואלו הן ברכת אבליים מה שאומרים בבית הכנסת, אלו הן תנחומי אבליים מה שאומרים בשורה, אבל אומריין עליהן דברי קילוסין. אמרי מנחיה גבי ר' חייל, שריבץ תורה כמות. אמרי' מאן נעייליה, אמר ר' חגא

וידענא עובדיה, יומא חד איתפיכא רצועא דתפילה ויתיב בתעניתא. עייליה גבי יהודה בריה מימיניה וחזקיה משמאליה, אמר ליה יהודה לחזקיה, קום מדוכתיך דלאו אורח ארעא דקאי רב הונא אבאי, בהדיה דקס, קם בהדיה עמודא דנורא, חזויה רב חגא, איבעית, זקף לארוניה [ד]רב הונא נתקפ, והא דלא מיענש דבי ריש גלותא משום דוקף ארוניה דרב הונא, כלומר זכותו מגיעה עליהם שהוא מדבי ריש גלותא.